

Inhoud

Inleiding	9
<i>Hoofdstuk 1</i>	
<i>De reproductie van het economisch systeem</i>	17
1. Productie en reproductie	17
2. De marxistische reproductieschema's: inleiding	19
3. De werking van de marxistische reproductieschema's onder het kapitalisme	22
4. De betekenis van de marxistische reproductieschema's en een appreciatie	27
<i>Hoofdstuk 2</i>	
<i>De arbeidswaardeleer vandaag</i>	35
1. Wat zegt de arbeidswaardeleer?	35
2. Het transformatieprobleem	39
3. Elementen voor een formele oplossing van het transformatieprobleem: correcties op Marx	46
4. Wat is de logica van het transformatieprobleem?	55
5. Een korte uitweiding over technologische coëfficiënten, subsistentielonen en de "waardewet"	59
6. Wat met monopolistische prijzen?	62
7. Als besluit	66
<i>Hoofdstuk 3</i>	
<i>Een tussendoortje voor een beter begrip van wat komt – Lange termijn economische groei en dynamiek</i>	67
1. Het "Standaardsysteem" opnieuw bekeken	67
2. De maximale groeivoet en de bereikbare economische groei in geval niet-noodzakelijke consumptie optreedt	72
3. Volledige versus onvolledige meerwaarderealiserings	77
4. Wat met de sociaal noodzakelijke consumptie?	80
5. De bijdrage van de post-keynesiaanse neomarxisten	83
<i>Hoofdstuk 4</i>	
<i>Productieve en onproductieve arbeid</i>	91
1. Bestedingen uit meerwaarde	92
2. Kostenverhogende inputs volgens Karl Marx	93
3. Kostenverhogende inputs in het reproductieschema	94
4. Waardeschepping in de technologische inputstructuur	95

5. De vertaling van onproductieve inputs en outputs in het lineair productiemodel van arbeidswaarden	99
6. Prijzen en de kostenverhogende inputs in de totale inputstructuur	101
7. Onproductieve activiteiten en de winstvoet	109
8. Wat doen we met het concept onproductieve arbeid vandaag?	115
9. Kapitalistische kostenverhogende inputs: productief maar verspillend ...	120
10. Tot besluit	122

Hoofdstuk 5

<i>Bewegingswetten van het kapitalisme – Accumulatie, technische verandering en superwinsten</i>	125
--	-----

1. Marx' visie op het verband tussen kapitaalaccumulatie, winstvoet en loonvoet en het zg. "industriële reserveleger"	126
2. De honger naar kapitalistische superwinsten als drijfveer voor technische verandering	127
3. Het effect van technische veranderingen op de meerwaarde en meerwaardevoet	130
4. Het effect van technische veranderingen op de organische samenstelling van het kapitaal	135
5. De introductie van arbeidsbesparende maar kapitaalgebruikende technische veranderingen in de jacht op superwinsten	143
6. Ter conclusie	146

Appendix 1

Effect van een algemene arbeidsproductiviteitsstijging op de meerwaardevoet	148
---	-----

Hoofdstuk 6

<i>Lange termijn ontwikkelingen: de tendentieel dalende winstvoet</i>	151
---	-----

1. Marx' theorie van de dalende winstvoet in een notendop	151
2. De winstvoet in het lineair productiemodel	156
3. Het verband met arbeidsbesparende technologische verandering: de veralgemening in het theorema van Okishio	160
4. De winstvoet op lange termijn: enig cijfermateriaal	167

Hoofdstuk 7

<i>Lange termijn ontwikkelingen: de evolutie van de meerwaardevoet, inkomensverdeling en klassenstrijd</i>	177
--	-----

1. Absolute en relatieve meerwaarde bij Marx	178
2. Klassenstrijd en het aandeel van de lonen in de toegevoegde waarde	183
3. Uitbuiting en klassenstrijd: de speltheoretische inzichten	186
4. De monopoliegraad en "opslag" prijszetting	190

5. De werking van de “profits squeeze”: enkele neokeynesiaanse en neomarxistische interpretaties	198
6. Enig statistisch materiaal ter afsluiting	203
7. Wat te besluiten?	206
Appendix 2	
Arbeidswaarden bij veranderende inputcoëfficiënten.	208
<i>Hoofdstuk 8</i>	
<i>De conjunctuurtheorie en monetaire theorie van Das Kapital</i>	211
1. De economische conjunctuur in <i>Das Kapital</i>	211
2. De economische conjunctuurcyclus bij de neomarxisten	213
3. Arbeidswaarden en productieprijzen in geld uitgedrukt	217
4. Geld en krediet in <i>Das Kapital</i>	219
5. Economische crisis en de rol van geldkapitaal	225
6. Notaboek B 113	226
7. Tot besluit	228
<i>Hoofdstuk 9</i>	
<i>Lange termijn ontwikkelingen: onderconsumptie, stagnatie, lange golven, financialisering</i>	231
1. Onderconsumptie en onvolledige meerwaarderealiserings in <i>Das Kapital</i>	232
2. Onderconsumptie op basis van de reproductieschema's	235
3. Het belang van externe markten voor de meerwaarderealiserings op lange termijn	238
4. Het belang van militaire uitgaven voor de meerwaarderealiserings op lange termijn	240
5. Technologische innovaties als “externe markt”	243
6. Lange golven in de economische activiteit en de accumulatie?	246
7. De ontwikkeling van de tertiaire sector en “financialisering” van de kapitalistische economie	256
8. Tot besluit	262
<i>Hoofdstuk 10</i>	
<i>Wat te besluiten? En een agenda voor toekomstig onderzoek</i>	265
1. Het belang van een “no non-sense”-benadering van <i>Das Kapital</i>	265
2. Het lineair Marx-Leontief productiemodel	267
3. Wat staat er van de fundamentele van Marx' economische theorie nog overeind: waarde, onproductieve arbeid en de “waardewet”?	270
4. Wat met de dynamica in Marx' economische theorie: technologische innovaties, de winstvoet en de uitbuiting op lange termijn, economische cycli ...?	274

5. Is de marxistische economie een zelfstandige doctrine, een module van de post-keynesiaanse theorie of de start voor een post-keynesiaanse neomarxistische synthese?	280
Lijst van figuren	287
Lijst van tabellen	289
Bibliografie	291
Register	303